

ภาษาศาสตร์เบื้องต้น
สำหรับครูภาษาไทย

ภาษาศาสตร์ และสัทวิทยา

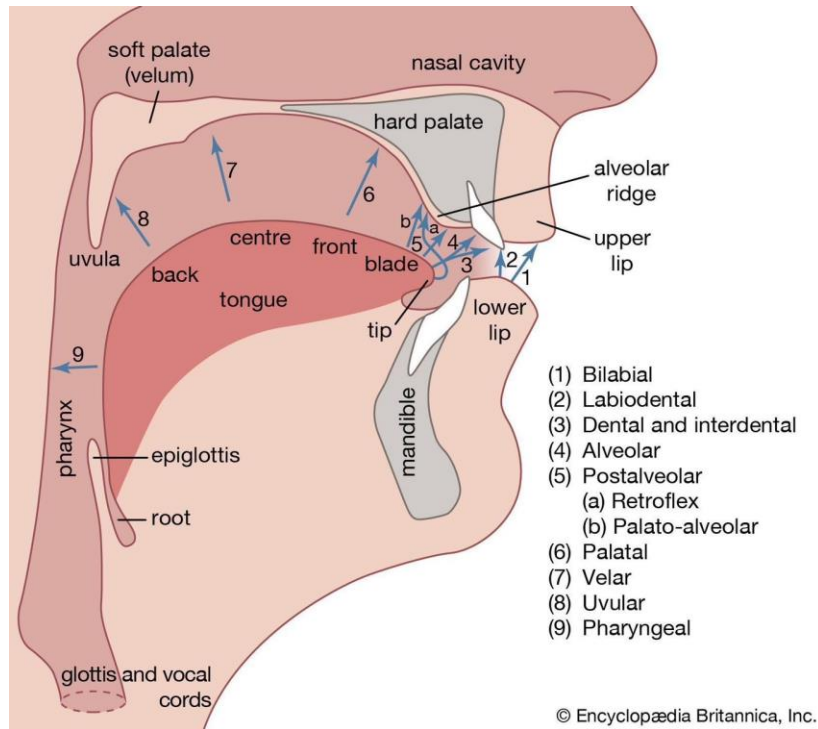
*** เนื้อหาในสื่อนี้ เรียบเรียงขึ้นใช้เพื่อประกอบการเรียนการสอนในรายวิชาเท่านั้น
สงวนลิขสิทธิ์ ห้ามทำซ้ำ ดัดแปลง หรือคัดลอกส่วนใดส่วนหนึ่งและห้ามส่งต่อ
นอกจากจะได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษร

โดย อ.สุภัทธี สุรนภิญโญ

ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

1. อวัยวะที่ใช้ในการออกเสียง

อวัยวะที่ใช้ในการออกเสียงสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท (กาญจนา นาคสกุล, 2556: 22) คือ

1) อวัยวะที่เป็นส่วนกระทำอาการ (articulator) หมายถึง อวัยวะส่วนที่เคลื่อนไหวเพื่อผลักดันไปยังที่ต่าง ๆ เช่น ลิ้น ซึ่งเคลื่อนไหวได้มากที่สุด บางคนเรียกอวัยวะส่วนนี้ว่า “กรณ”

2) อวัยวะที่เป็นตำแหน่งที่เกิดเสียงต่าง ๆ (points of articulation) หมายถึง ตำแหน่ง หรือฐานที่เกิดของเสียงต่าง ๆ เช่น ริมฝีปาก ฟัน เพดานส่วนต่าง ๆ เป็นต้น บางคนเรียกอวัยวะส่วนนี้ว่า “ฐาน”

ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

1. อวัยวะที่ใช้ในการออกเสียง

อวัยวะส่วนที่มีหน้าที่ในการออกเสียงมีลักษณะสำคัญ (กาญจนา นาคสกุล, 2556: 23–27) ดังต่อไปนี้

1) **ริมฝีปาก (lips)** เป็นอวัยวะส่วนที่สามารถเคลื่อนไหวและทำให้เสียงแตกต่างกันได้มาก เราอาจจะบังคับริมฝีปากให้อยู่ชิดกัน ให้อยู่ห่างกัน ให้นูนออกมา ให้เหี่ยยดออก หรือให้ห่อกลมก็ได้ ลักษณะริมฝีปากต่าง ๆ นี้ล้วนแต่มีอิทธิพลต่อการออกเสียงที่แตกต่างกันไป

2) **ฟัน (tooth)** เป็นอวัยวะที่ทำให้เกิดเสียงหลายชนิด เช่น เมื่อฟันบนกดลงบนริมฝีปากกลางลมที่ผ่านออกมาโดยแรงจะลอดช่องที่พอจะผ่านได้ออกมา ทำให้เกิดเป็นเสียงชนิดที่เรียกว่า เสียงเสียดแทรกที่เกิดระหว่างฟันกับริมฝีปาก (labio – dental fricative) ถ้าฟันบนกดกับฟันล่างลมที่ผ่านออกมาโดยแรงจะทำให้ได้เสียงเสียดแทรกที่เกิดที่ฟัน (dental fricative) เป็นต้น

ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

1. อวัยวะที่ใช้ในการออกเสียง

3) **ปุ่มเหงือก (alveolus)** เป็นส่วนที่นูนออกมาตรงบริเวณหลังฟันด้านบน ถ้าเอาลิ้นแตะดูจะรู้สึกว่ามีลักษณะเป็นคลื่น จัดเป็นตำแหน่งหรือฐานสำคัญในการออกเสียงพูด

4) **เพดานแข็ง (palate) หรือ เพดานปาก** หมายถึง เพดานส่วนที่โค้งเป็นกระดุกแข็ง เพดานแข็งเป็นตำแหน่งสำคัญอีกตำแหน่งหนึ่งในการอธิบายที่เกิดของเสียง

5) **เพดานอ่อน (velum)** คือ ส่วนของเพดานที่อยู่ต่อเพดานแข็งเข้าไปข้างใน มีลักษณะเป็นกระดุกอ่อนที่ขยับ ขึ้นลงได้เล็กน้อย เวลาหายใจเพดานอ่อนและลิ้นไก่ ซึ่งอยู่ปลายเพดานอ่อน จะลดระดับลงมาเปิดช่องให้ลมไปทางจมูก ฉะนั้นเวลาที่เราไม่พูด เพดานอ่อนและลิ้นไก่อจะลดระดับลงมา เวลาพูดส่วนใหญ่เพดานอ่อนและลิ้นไก่อจะถูกยกขึ้นไปจดกับผนังคอ ในเวลาออกเสียงนาสิกเท่านั้นที่ เพดานอ่อนจะลดระดับลงมาเพื่อให้ลมออกไปทางจมูกได้

ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

1. อวัยวะที่ใช้ในการออกเสียง

6) ลิ้นไก่ (uvula) เป็นก้อนเนื้อเล็ก ๆ อยู่ต่อปลายเพดานอ่อนตรงกลางปาก สั่นไหวได้

7) ช่องจมูก (nasal cavity) หมายถึง โพรงในช่องจมูก ซึ่งอยู่เหนือลิ้นไก่ขึ้นไปเป็นช่องที่ลมซึ่งผ่านเส้นเสียงขึ้นมาจะผ่านออกไปทางจมูกได้เมื่อเวลาหายใจออกและเวลาออกเสียงนาสิก ในเวลาเปล่งเสียงอื่น ๆ ลิ้นไก่จะถูกยกขึ้นไปปิดช่องจมูกเพื่อให้ลมออกทางช่องปาก

8) ลิ้น (tongue) เป็นส่วนที่เคลื่อนไหวได้มากที่สุด ในการออกเสียงพูด ส่วนที่เคลื่อนไหว ของลิ้นแต่ละส่วนมีผลต่อการออกเสียง เราจึงแบ่งลิ้นออกเป็น 3 ส่วนด้วยกันตามหน้าที่ที่มีในการออกเสียง คือ

8.1) ปลายลิ้น (tip of the tongue) หมายถึง ส่วนปลายของลิ้นซึ่งสามารถจะยกขึ้นไปแตะอวัยวะส่วนต่าง ๆ ในปากตอนบนได้โดยง่าย

ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

1. อวัยวะที่ใช้ในการออกเสียง

8.2) ลิ้นส่วนหน้า (blade of the tongue) หมายถึง ลิ้นส่วนที่อยู่ตรงข้ามกับเพดานแข็ง

8.3) ลิ้นส่วนหลัง (back of the tongue) หมายถึง ส่วนของลิ้นซึ่งถ้าวางลิ้นราบกับปากตามปกติจะอยู่ตรงข้ามกับเพดานอ่อน

9) แผ่นเนื้อปากหลอดลม (epiglottis) หรือลิ้นปิดกล่องเสียง เป็นก้อนเนื้อเล็ก ๆ คล้ายลิ้นไก่ อยู่ต่อโคนลิ้นลงไปในคอ มีหน้าที่ปิดเปิดช่องหลอดลมเพื่อป้องกันมิให้เศษอาหารตกลงไปในหลอดลม ในเวลาที่กลืนอาหารแผ่นเนื้อปากหลอดลมจะปิดลงให้อาหารผ่านไปที่หลอดอาหาร เมื่อพูดแผ่นเนื้อนี้จะเปิดออก หากพูดในขณะที่กลืนอาหาร ลมที่ออกมาจะดันให้แผ่นกล้ามเนื้อนี้เปิดออก ดังนั้นอาหารอาจตกลงไปในช่องหลอดลมและทำให้สำลักได้

ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

1. อวัยวะที่ใช้ในการออกเสียง

10) โฟรงคอ (pharynx) หมายถึง โฟรงซึ่งอยู่ถัดปากลงไปจากช่อง ช่องปากจนถึงเส้นเสียงหรือสายเสียง

11) เส้นเสียง (vocalcords) หรือสายเสียง เป็นอวัยวะสำคัญที่ทำให้เกิดเสียง เส้นเสียงมีลักษณะที่ประกอบด้วยเส้นเอ็นและกล้ามเนื้อเป็นแผ่น 2 แผ่น เส้นเสียงทั้งสองวางขวางอยู่ตรงกลางกล่องเสียง

12) กล่องเสียง คือ ส่วนที่อยู่เหนือหลอดลมขึ้นมาตรงที่เราเรียกว่า ลูกกระเดือก กล่องเสียงประกอบด้วยกระดูกอ่อนหลายส่วนด้วยกัน ส่วนที่อยู่ด้านหน้าคือ กระดูกอ่อนไทรอยด์ (thyroid cartilage) ปลายด้านหนึ่งของเส้นเสียงทั้งสองจะเชื่อมอยู่กับกระดูกอ่อนไทรอยด์นี้และอยู่ชิดกัน ปลายอีกด้านหนึ่งของเส้นเสียงทั้งสองจะเชื่อมอยู่กับกระดูกอ่อนอาริตिनอยด์ (arytenoid cartilage)

ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

1. อวัยวะที่ใช้ในการออกเสียง

ซึ่งเป็นกระดูกอ่อนอีก 2 ชิ้น กระดูกอ่อนอาริตिनอยด์กับปลายเส้นเสียงด้านที่แยกห่างจากกันได้นี้จะอยู่ทางด้านหลังกระดูกอ่อนอาริตिनอยด์กับกล้ามเนื้อในกล่องเสียงจะทำให้เส้นเสียงทั้งสองอยู่ชิดติดกันหรือห่างจากกันก็ได้ เมื่อเส้นเสียงอยู่ห่างจากกันจะเกิดเป็นช่องสามเหลี่ยมซึ่งเป็นทางให้ลมผ่านเข้าไปถึงปอดหรือผ่านออกมาจากปอดได้ ช่องนี้เรียกว่าช่องระหว่างเส้นเสียง (glottis)

ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

2. ฐานที่เกิดของเสียงในภาษาไทย

นันทนา รณเกียรติ (2548: 39 อ้างถึงในไตรยา วิมลสถิตพงษ์ 2558, 19-23) กล่าวว่า ฐานที่เกิดของเสียง (place of articulation) คือ จุดที่ลมถูกกักหรือบีบก่อนที่จะถูกปล่อยให้ผ่านออกมาทางปากหรือช่องจมูก และช่องดังกล่าวนี้ เกิดจากการที่กรณหรืออวัยวะที่เคลื่อนที่ได้เคลื่อนไปสัมผัสกับฐานหรืออวัยวะที่ใช้ในการออกเสียงที่ไม่เคลื่อนที่ สามารถจำแนกประเภทของฐานที่เกิดของเสียงดังต่อไปนี้

1) ฐานริมฝีปาก มีฐาน คือ ริมฝีปากบน และกรณคือ ริมฝีปากล่าง วิธีการออกเสียง คือ ใช้ริมฝีปากล่างขึ้นไปแตะที่ริมฝีปากบน เสียงพยัญชนะในภาษาไทยที่ใช้ฐานกรณนี้ ได้แก่ เสียง /ป/ /พ/ /บ/ และ /ม/

(เครื่องหมายเส้นเอนคู่ / / ใช้กำกับหน่วยเสียง)

ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

2. ฐานที่เกิดของเสียงในภาษาไทย

2) ฐานริมฝีปากกับฟัน มีฐานคือ ฟันบน และกรณคือ ริมฝีปากล่าง วิธีการออกเสียง คือ ใช้ฟันบนไปแตะที่ริมฝีปากล่าง เสียงพยัญชนะในภาษาไทยที่ใช้ฐานกรณนี้ ได้แก่ เสียง /ฟ/

3) ฐานหลังฟัน มีฐานคือ หลังฟันบน และกรณคือ ปลายลิ้น วิธีการออกเสียงคือ ใช้ ปลายลิ้นยกขึ้นไปแตะที่บริเวณหลังฟันบน เสียงพยัญชนะในภาษาไทยที่ใช้ฐานกรณนี้ ได้แก่ เช่น เสียง /ท//น/ และ /ส/

4) ฐานปุ่มเหงือก มีฐานคือปุ่มเหงือก และกรณคือ ปลายลิ้น วิธีการออกเสียงคือ ใช้ปลายลิ้นยกขึ้นไปแตะที่ปุ่มเหงือก เสียงพยัญชนะในภาษาไทยที่ใช้ฐานกรณนี้ ได้แก่ เช่น เสียง /ต/ /ด/ /ล/ และ /ร/

(เครื่องหมายเส้นเอนคู่ / / ใช้กำกับหน่วยเสียง)

ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

2. ฐานที่เกิดของเสียงในภาษาไทย

- 5) ฐานเพดานแข็ง มีฐานคือ เพดานแข็ง และกรณ์คือ ลิ้นส่วนหน้า วิธีการออกเสียงคือ ใช้ลิ้นส่วนหน้า ยกขึ้นไปแตะที่บริเวณเพดานแข็ง เสียงพยัญชนะในภาษาไทยที่ใช้ฐานกรณ์นี้ ได้แก่ เสียง /จ//ช/ และ /ย/
- 6) ฐานเพดานอ่อน มีฐานคือ เพดานอ่อน และกรณ์คือ ลิ้นส่วนหลัง วิธีการออกเสียงคือ ใช้ลิ้นส่วนหลัง ยกขึ้นไปแตะบริเวณเพดานอ่อน เสียงพยัญชนะในภาษาไทยที่ใช้ฐานกรณ์นี้ ได้แก่ เสียง /ก/ /ข/ และ /ง/
- 7) ฐานช่องระหว่างเส้นเสียง มีกรณ์คือ เส้นเสียงทั้งสองเส้นเคลื่อนที่ทำให้เกิดเสียงพยัญชนะในภาษาไทยที่ใช้ฐานกรณ์นี้ ได้แก่ เสียง /อ/ และ /ห/

(เครื่องหมายเส้นเอนคู่ / / ใช้กำกับหน่วยเสียง)

ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

3. ลักษณะการออกเสียงภาษาไทย

ลักษณะการออกเสียง (manner of articulation) คือ ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่าง อวัยวะในการออกเสียงที่เคลื่อนไหวได้และอวัยวะที่เคลื่อนไหวไม่ได้ ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะลักษณะการ ออกเสียงของภาษาไทยซึ่งมีดังต่อไปนี้ (กาญจนา นาคสกุล, 2551: 56-59 อ้างถึงใน ไศรยา วิมลสถิตพงษ์ 2558, 23-27)

1) เสียงระเบิด (plosive) หมายถึง เสียงพยัญชนะที่เกิดจากการที่ลมเปลี่ยนแปลงออกมาจากปอดผ่านเส้นเสียงแล้วมาถูกกักอยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่งของปาก เมื่อเปิดส่วนที่กักไว้ลมจึงพุ่งออกมาโดยแรง เช่น ปิดริมฝีปากทั้งสองหรือเอาลิ้นปิดหลังฟันหรือปุ่มเหงือก หรือเอาลิ้นส่วนหลังยกชิดเพดานแข็ง และเพดานอ่อน เสียงระเบิดแบ่งได้เป็น 2 แบบคือ

ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

3. ลักษณะการออกเสียงภาษาไทย

1.1) เสียงระเบิดแบบไม่มีลมหรือสปีด (unaspirated plosive) หมายถึง การที่ลมจากปอดมาถูกกักในช่องปากแล้วถูกปล่อยออกมาโดยแรง แต่เมื่อเอามืออังไว้ที่บริเวณริมฝีปากจะไม่ รู้สึกว่ามีลมตามเสียงนั้นออกมาหรือมีออกมาน้อยมาก เช่น เสียง ป /p/ หรือเสียง ก /k/ เป็นต้น

1.2) เสียงระเบิดแบบมีลมหรือธนิส (aspirated plosive) หมายถึง การที่ลมจากปอดถูกกักในช่องปากตรงที่ใดที่หนึ่งแล้วถูกปล่อยออกมาพร้อมกับลมกลุ่มหนึ่งซึ่งเราสามารถรู้สึกได้ ด้วยการเอามืออังไว้ที่บริเวณริมฝีปาก เช่น เสียง พ ผ /ph/ หรือเสียง ฉ ช /ch/ เป็นต้น

ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

3. ลักษณะการออกเสียงภาษาไทย

2) เสียงกัก หรือเสียงหยุด (stop) หมายถึง เสียงพยัญชนะซึ่งเกิดจากลมจากปอดถูกเปลี่ยนแปลงผ่านเส้นเสียงออกมาแล้วถูกกักอยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่งในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งแล้วลมอาจถูกกลืนเข้าไปในลำคอไม่พุ่งออกมาเหมือนเสียงระเบิด เช่น เสียงพยัญชนะตัวสะกดในคำว่า คัด รับ มัก เป็นต้น

3) เสียงนาสิก (nasal) หมายถึง เสียงพยัญชนะซึ่งเกิดจากลมที่ออกจากปอดผ่านเส้น เสียงออกมาแล้วถูกกักอยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่ง แล้วจึงปล่อยลมให้ออกมาทางช่องจมูก โดยบังคับลิ้นไก่และ เพดานอ่อนให้อยู่ในลักษณะพับเพื่อเปิดช่องด้านหลังให้ลมออกไปทางจมูก เช่น เสียง ม /m/ หรือ เสียง น /n/ เป็นต้น แต่ถ้าลมหนีออกไปทางจมูกในขณะที่เราเปล่งเสียงออกมาทางปาก เราเรียกว่า เสียงขึ้นจมูก (nasalized sound) เช่น เสียงสระที่ตามและนำเสียงนาสิกในภาษาไทย

ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

3. ลักษณะการออกเสียงภาษาไทย

4) เสียงข้างลิ้น (lateral) หมายถึง เสียงพยัญชนะที่เกิดจากลมออกจากปากทางด้านข้างของลิ้น เมื่อลมที่ผ่านเส้นเสียงออกมาถึงช่องปาก ให้ลิ้นกดเพดานตรงแนวช่องกลางลิ้นไว้แล้ว ปล่อยให้ลมออกทางด้านข้าง เช่น เสียง ล /l/ เป็นต้น

5) เสียงร้ว (trill หรือ roll) หมายถึง เสียงพยัญชนะซึ่งถูกลมไปกระทบอวัยวะอื่นหลาย ๆ ครั้ง จนเกิดอาการร้ว เช่น ร /r/

6) เสียงเสียดแทรก (fricative) หมายถึง เสียงพยัญชนะซึ่งในเวลาออกเสียงลมที่ออกมาจะออกมาอย่างไม่สะดวก ต้องผ่านช่องแคบในปากจนเกิดเสียงดังซู่ซ่า เช่น ริมฝีปากหรือฟันอยู่ใกล้กันมาก หรือลิ้นอยู่ใกล้อวัยวะในปากมาก เช่น เสียง ฟ ฝ /f/ เสียง ซ ส ศ ษ /s/ เป็นต้น

ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

3. ลักษณะการออกเสียงภาษาไทย

7) เสียงกึ่งเสียดแทรก (affricate) หมายถึง เสียงพยัญชนะที่ออกประสมกันระหว่างเสียงกักและเสียงเสียดแทรก โดยเวลาออกเสียงครั้งแรกจะหยุดลมไว้ที่ตำแหน่งของฐานกรณ์ก่อน แล้วจึงปล่อยลมออกมาแบบเสียงเสียดแทรก เสียง ฉ ช ในบางครั้งเป็นเสียงกึ่งเสียดแทรก ซึ่งเป็นการออกเสียงที่ไม่ถูกต้องนักในภาษาไทย

8) เสียงครึ่งสระหรืออัมสระ (approximant) หมายถึง เสียงพยัญชนะซึ่งออกเสียงโดยทำอาการทุกอย่างเหมือนออกเสียงสระ อี / i: / และ อุ / u: / แต่ปล่อยลมออกมาทางช่องปาก กล่าวคือ เมื่อออกเสียงสระ อี / i: / ให้ยกลิ้นใกล้เพดานแข็ง แล้วปล่อยลมออกมาทางช่องปากและเลื่อนปากลง มาจะได้เสียง ย / j / แต่เมื่อทำอาการเหมือนออกเสียงสระ อุ / u: / ให้ลิ้นส่วนหลังยกขึ้นใกล้เพดาน อ่อนแต่ปล่อยลมออกทางช่องปากโดยปล่อยริมฝีปากซึ่งห่อลมออก จะได้เสียง ว / w /

ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

4. ลักษณะเฉพาะของเสียงพูดในภาษาไทย

กาญจนา นาคสกุล (2556: 29-39) ได้อธิบายถึงลักษณะร่วมของ เสียงพูดในภาษาไทยไว้ อันได้แก่

1) เสียงก้อง– เสียงไม่ก้อง (voiced – voiceless) ความก้องหรือไม่ก้องของเสียงเกิดจากอาการของเส้นเสียงซึ่งมีลักษณะเป็นแผ่น กล้ามเนื้อ 2 แผ่น แผ่นกล้ามเนื้อนี้วางขวางอยู่ตรงกลางกล่องเสียงโดยมีเส้นเสียงวางขวางอยู่ตรง ปลายท่อหลอดลม ส่วนที่อยู่ทางด้านหน้าจะชิดกัน ส่วนที่อยู่ทางด้านหลังจะห่างออก เส้นเสียงทั้งสองนี้อาจถูกดึงให้แยกห่างจากกันหรือบิดเข้าหากันก็ได้

ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

4. ลักษณะเฉพาะของเสียงพูดในภาษาไทย

นอกจากนี้ ในเวลาที่เราไม่พูดเส้นเสียงจะอยู่ห่างจากกัน เปิดช่องระหว่างเส้นเสียงหรือช่องคอหอยให้ลมหายใจเข้าออกได้ โดยสะดวก เราเรียกเส้นเสียงในลักษณะนี้ว่าเส้นเสียงเปิด ในขณะที่ออกเสียงพูดบางเสียง เส้นเสียงจะเปิดกว้างกว่าเวลาหายใจตามปกติก็ได้ มีเสียงพูดของคนเราหลายเสียงซึ่งเกิดขึ้นในขณะที่เส้นเสียงเปิด เราเรียกเสียงเหล่านี้ว่า **“เสียงไม่ก้องหรืออโหัมชะ”** (voiceless sound) เช่น เสียง ป พ ท ส เป็นต้น

ในการออกเสียงพูดบางเสียง เส้นเสียงจะถูกดึงเข้ามาใกล้กันจนเกือบจะปิดช่องทาง ลมเสียสนิท ลักษณะนี้เรียกว่า เส้นเสียงปิด ถ้าเราออกเสียงในขณะที่เส้นเสียงปิด ลมที่ดันขึ้นมาจาก ปอดจะทำให้เส้นเสียงทั้งสองสั่นสะบัด เนื่องจากลมพยายามจะหาทางออก ทำให้เส้นเสียงที่อยู่ด้านหลังเปิดออก แล้วส่วนกลางก็เปิดออกตามแล้วเปิดเรื่อยไปถึงส่วนหน้า พอส่วนหน้าเปิดส่วนหลังก็ จะปิดสลับกันอยู่เช่นนี้ แต่อาการที่เกิดขึ้นนี้รวดเร็วมากจนเป็นอาการสั่น ลมที่ออกมาไม่สะดวกเพราะ ต้องบีบตัวผ่านช่องแคบ ๆ ระหว่างเส้นเสียงเป็นจังหวะ ทำให้เกิดเสียงที่เรียกว่า **“เสียงก้องหรือโหัมชะ”** (voiced sound) เช่น เสียง สระ อา หรือพยัญชนะ บ น เป็นต้น

ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

4. ลักษณะเฉพาะของเสียงพูดในภาษาไทย

2) เสียงสูง – เสียงต่ำ (pitch of voice) เส้นเสียงนอกจากจะเป็นอวัยวะที่ทำให้เกิดเสียงก้องแล้วยังเป็นอวัยวะที่ทำให้เกิด ระดับเสียงสูงและต่ำในการพูดด้วย เสียงก้องเป็นเสียงที่อาจเปล่งให้มีระดับต่าง ๆ กันได้ ทั้งนี้เพราะระดับเสียงสูงหรือต่ำมีความสัมพันธ์กับอัตราการสั่นของเส้นเสียง เสียงสูงต่ำต่างกันเพราะมีความถี่ต่ำ ความถี่ของเสียงหมายถึง อัตราการสั่นสะเทือนของเครื่องกำเนิดของ ต่างกัน ถ้าความถี่ต่ำเสียงก็ต่ำ เสียง ในกรณีของเสียงพูด อวัยวะส่วนที่ทำให้เสียงมีระดับสูงหรือต่ำก็คือเส้นเสียง

(เสียงสูงเสียงต่ำที่เกิดในพยางค์หรือคำ หากทำให้พยางค์หรือคำที่มีเสียงอื่น ๆ ซึ่งประกอบกันเป็นพยางค์หรือคำเหมือนกันนั้น มีความหมายแตกต่างกันไป จัดว่าเสียงสูงหรือต่ำนั้นมีความหมาย จึงเป็นหน่วยเสียง เรียกกันว่า “วรรณยุกต์” (tone) ส่วนเสียงสูงต่ำที่ไม่ได้ผูกพันกับ พยางค์หรือคำ แต่เปลี่ยนไปตามรูปแบบของประโยค อาจทำให้ความหมายของประโยคเปลี่ยนใน ทำนองประโยคบอกเล่า เป็นประโยคคำถาม เป็นต้น จัดเป็นเสียงสูงต่ำที่เป็นส่วนประกอบของประโยค เรียกว่า “ทำนองเสียง” (intonation))

ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

4. ลักษณะเฉพาะของเสียงพูดในภาษาไทย

3) ความยาวของเสียง (length) ความยาวของเสียง หมายถึง การที่เสียงใดเสียงหนึ่งเปล่งออกมาได้นานเท่าใด เสียงพูดบางเสียงอาจจะเปล่งออกมาติดต่อกันได้นาน เช่น เสียงสระ เสียงพยัญชนะนาสิก เสียง พยัญชนะเสียดแทรก เป็นต้น แต่บางเสียงก็ไม่สามารถจะออกได้นาน เช่น เสียงพยัญชนะระเบิดไม่ ก้อง เป็นต้น เราจะพูดถึงความยาวของเสียงเมื่อมีการเปรียบเทียบ และเมื่อความยาวของเสียงเป็น ลักษณะสำคัญประการหนึ่งของเสียงที่เราพูดถึง ความยาวของเสียงอาจมีได้หลายขนาด แต่โดยทั่วไปก็มักจะมีค่าเป็นที่จะพูดถึงเพียง 2 ขนาด คือ สั้นและยาว ในภาษาไทยเสียงพูดที่จะต้องพูดถึง ความสั้นและยาวก็คือ เสียงสระ

ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

4. ลักษณะเฉพาะของเสียงพูดในภาษาไทย

4) การลงน้ำหนัก (stress) การลงน้ำหนัก หมายถึง การออกเสียงพยางค์ใดพยางค์หนึ่งให้ดังเน้นมากหรือน้อย กว่าพยางค์อื่นที่อยู่ข้างเคียง การลงน้ำหนักพยางค์ขึ้นอยู่กับกำลังแรงที่ใช้ในการเปล่งเสียงของพยางค์แต่ละพยางค์ การที่จะลงน้ำหนักที่พยางค์ใดผู้ออกเสียงจะต้องเพิ่มลมที่เปล่งเสียงพยางค์นั้นให้มากขึ้น และเปล่งออกด้วยกำลังที่แรงขึ้น อวัยวะทุกส่วนที่ใช้ในการออกเสียงพยางค์นั้น จะต้องทำหน้าที่อย่าง แข็งขันขึ้นทำให้พยางค์นั้น “ดังเน้น” กว่าพยางค์ที่อยู่ข้างเคียง การลงน้ำหนักพยางค์มีความสัมพันธ์กับจังหวะในการพูด

5) ความดัง (loudness) ความดัง หมายถึง ความดังของเสียง ความดังขึ้นอยู่กับปริมาณของลมที่ผู้พูดเปล่งออกมาในช่วงเวลาหนึ่งๆ รวมกับคุณลักษณะประจำตัวของเสียง การลงน้ำหนัก และความยาวของ เสียงประกอบกัน

ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

4. ลักษณะเฉพาะของเสียงพูดในภาษาไทย

6) ช่วงต่อของเสียง (juncture) ช่วงต่อของเสียง เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการพูดเสียงซึ่งเรียงกันมาในคำพูดของคนนั้น มีช่วงต่อระหว่างเสียงไม่เหมือนกัน บางเสียงก็อยู่ชิดกัน บางเสียงก็อยู่ห่างกัน ถ้าอยู่ห่างกันมากก็อาจจะหยุดระหว่างเสียงนั้นๆ ได้ แต่ถ้าอยู่ชิดกันก็ไม่อาจจะหยุดได้ เสียงที่รวมกันเป็น พยางค์หนึ่ง ๆ จะเชื่อมกันสนิทจนเกือบจะไม่เห็นช่วงต่อ เรียกว่า “ช่วงต่อแนบชิด” (close juncture) เสียงที่ปรากฏอยู่คนละพยางค์หรือคนละคำจะมีช่วงต่อห่างจนสังเกตเห็นได้ชัด เรียกว่า “ช่วงต่อห่าง” (open juncture)

ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

อ้างอิง

กาญจนา นาคสกุล. (2556). **ระบบเสียงภาษาไทย**. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไศรยา วิมลสถิตพงษ์.(2558). **การศึกษาภาษาไทยตามแนวภาษาศาสตร์** .คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.(ออนไลน์)